

- порівняння моделі з прототипом (оригіналом), виявлення відмінностей;
- формулювання висновку про суттєві ознаки об'єктів та їх відображення у моделі).

Формування пізнавальних умінь школярів у сучасній школі потрібно, насамперед, розпочати з ознайомлення з такими методами пізнання, як спостереження, експеримент, моделювання, з розкриття особливостей цих методів у пізнанні природи, з оволодіння основними прийомами діяльності, з яких складаються ці методи. Потім необхідно виробити вміння виконувати кожен дію (основну складову діяльності), а надалі – сукупність дій. Всі ці методи слід застосовувати з використанням простих доступних засобів, предметів побуту та постійного вжитку.

Таким чином, в результаті компетентнісного навчання майбутні вчителі природничих наук набувають здатності працювати з професійно значущим матеріалом, організовувати освітній процес з природничих наук на основі діяльнісного й інтегрованого підходу, що надзвичайно важливо для адаптивного циклу нової української школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи /За заг. ред. М. Грищенко. Київ, 2018. 34 с. URL: <https://cutt.ly/Bd7zkzP>.
2. Степанюк А. В., Жирська Г. Я., Міщук Н. Й. Наступність у формуванні компетенцій майбутніх учителів біології в умовах ступеневої освіти. *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 66. С. 229-235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2014_66_4.
3. Сяська І. О. Компетентнісний підхід в екологічній підготовці майбутніх учителів природничих дисциплін: теоретико-методологічний аспект. *Інноватика у вихованні*. 2019. №9. С. 266–272.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Степанюк Алла Василівна

доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, Тернопільський національний педагогічний університет імені

Володимира Гнатюка

alstep@tnpu.edu.ua

Логвіна-Бик Тетяна Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент, Мелітопольська гімназія № 1
Мелітопольської міської ради Запорізької області

tatanlog1@gmail.com

Дацик Тетяна Ігорівна

здобувач освіти, Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

daciktana212@chem-bio.com.ua

Одним з основних завдань сучасної освітньої політики в Україні є забезпечення якості освіти, адекватної темпам розвитку суспільства і трансформації природного середовища. Ми всі є свідками того, як змінюється світ і рухається у напрямку інформаційно-цілісного світового простору. Це закономірний процес, оскільки в даному випадку проявляється загальний закон природи, суть якого полягає в тому, що чим більш різноманітніша система, тим більша інформаційна єдність повинна існувати між її компонентами для забезпечення цілісного функціонування системи вищого порядку [4].

В умовах воєнного часу, навчання в он-лайн режимі чи змішаному форматі актуалізується потреба вчителів у раціональній організації самостійної роботи студентів, а у здобувачів – сформованість умінь організовувати власну самостійну пізнавальну діяльність.

Комплексний аналіз педагогічної літератури засвідчив, що дослідження різних аспектів самостійної роботи студентів є однією з важливих проблем педагогічної теорії і практики, а її вивченням займалось багато дослідників [1;2;3]. На думку учених, неготовність окремих студентів до продуктивної самостійної навчально-пізнавальної діяльності пов'язана з відсутністю у них інструментарію для успішного подолання труднощів у самостійному засвоєнні теоретичних знань, що вимагає постійної мобілізації волі й уваги, максимальної концентрації інтелектуальних зусиль. Тому першорядного значення сьогодні набуває проблема оволодіння студентами раціональними прийомами навчальної роботи, формування у них умінь і навичок самостійної пізнавальної діяльності. Однією із дидактичних умов успішної організації та здійснення такої роботи є відповідне структурування навчального матеріалу з дисципліни на логічно завершені модулі, які охоплюють певну кількість тем, й відображені у змісті нормативної навчальної програми дисципліни.

При розробці проблеми нами враховано позицію, що винесені на самостійне опрацювання студентами теоретичні питання за змістом навчальної дисципліни мають бути забезпечені сучасними інформаційними джерелами на друкованій або електронній основі.

До суттєвих трансформацій освітньої системи, що вимагає оптимізації організації та управління механізмами взаємодії всіх суб'єктів навчального середовища, в якому функціонують багатовекторні інформаційні потоки, спонукає вимушений сьогодні в умовах воєнного стану перехід на дистанційну форму навчання. Зараз в Україні спостерігається заміна суб'єкт-суб'єктної освітньої парадигми на полісуб'єктну, яка передбачає, що усі суб'єкти навчального процесу взаємодіють між собою як активні взаємовпливові учасники і вступають у взаємодію з сучасними інформаційними технологіями, соціальними мережами, Інтернет сервісами тощо. Це актуалізує проблему перегляду методики проведення аудиторних форми навчальних занять. Оскільки в умовах навчання в он-лайн режимі викладач остаточно втрачає функцію основного джерела знань, і зважаючи на основні потреби суспільства, яке нині

формується, ми пропонуємо зосередити увагу викладачів на патріотичному вихованні здобувачів освіти, формуванні їх моральних цінностей, критичного та творчого мислення. Великий потенціал вирішення цього завдання містить додаткова інформація та система завдань для її творчого використання.

З метою вивчення думки студентів щодо шляхів та засобів адаптування форм навчальних занять відповідно до умов воєнного стану, ми запропонувати 34 студентам-майбутнім учителям написати есе на тему «Роздуми про урок». Матеріали піддавались контент-аналізу і робились висновки, які враховувались при розробці авторської методики проведення лекційних занять. Наведемо приклад роздумів студентки «На зміну стандартних уроків впевнено і наполегливо приходять новаторські – це найчастіше імпрізовані навчальні заняття, що містять нетрадиційні етапи, відображають спробу вийти за межі шаблону в побудові методичної структури заняття: урок пошуку істини, урок – щоденник душі, урок – емоційне враження, урок естетичних переживань, урок-сповідь, урок-подяка, урок-одкровення, урок-оберег, урок мудрості, урок – подорож поза часом і простором, урок-стріла, урок – сходження до нового змісту тощо. Тому визначальними рисами навчання у своїй майбутній роботі я бачу: взаєморозуміння, взаємоповагу, творче співробітництво. Відомо, що найкращий учитель той, хто пробуджує в учнів бажання вчитися. Щоб навчити дитину, треба не просто передати їй знання і вміння, а викликати в неї відповідну активність, пізнавальну чи практичну». Результати проведеного дослідження взяті нами за вихідні положення при розробці експериментальної методики проведення навчальних занять в умовах воєнного стану, яка зараз проходить перевірку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вантух В. Організація самостійної роботи у навчальному процесі *Педагогічна думка*, 2008. № 2. С. 30-31.
2. Козловська Л.П., Степанюк А.В. Формування готовності майбутніх учителів природничих наук до інноваційної діяльності. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць*. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2021. Випуск 50. С.100-110.
3. Навички-2020. Дослідження від *LinkedIn*. URL: <https://mbakids.ua/navychky-2020-doslidzhennya-vid-linkedin>
4. Степанюк А. В. *Формування цілісних знань школярів про живу природу*: монографія. Вид. 2-ге, переробл. й доповн. Тернопіль : Вид-во «Вектор», 2012. 228 с.